

міжнародній арені [1, с.121].

Як, майже одногослосно, зазначають вітчизняні та зарубіжні дослідники, серед усього розмаїття інформаційних технологій на сучасному етапі, найбільш динамічно розвиваються саме Інтернет-технології. Зокрема, російський вчений Алексунін В. зауважує, що в сучасних умовах Інтернет перетворюється в один з інструментів для ведення бізнесу, адже усе більше число компаній починає використовувати нові можливості, що відкриваються при активному застосуванні нових технологій. Вибуховий ріст числа користувачів Інтернет, відкрив нові можливості по взаємодії з потенційними клієнтами і вивів інтерактивний маркетинг на якісно новий рівень [2,с.154].

Хабаров В. зазначає, що «Інтернет являє собою реалізацію опосередкованого комп'ютерами гіпермедійного середовища, що має унікальні можливості для комунікацій». При цьому дослідник виділяє дві ключові функціональні особливості Інтернет: по-перше, Інтернет - новий засіб комунікації, що представляється комунікаційною моделлю “багато до багатьох” в основі якої лежить pull-модель одержання інформації споживачами. Крім того, Інтернет є гіпермедійним способом представлення інформації, що значно відрізняється від традиційних засобів масової інформації інтерактивною природою, високою гнучкістю і масштабністю. По-друге, Інтернет - глобальний віртуальний електронний ринок, що не має територіальних чи часових обмежень, що дозволяє робити інтерактивну покупку товарів і значно змінює можливості фірм у просуванні послуг на ринок, особливо зовнішній [3,с.173].

Поява глобальних мереж зв'язку, і в першу чергу - Інтернет, привели до справжньої революції в області організації і ведення комерційної діяльності. Відповідно до дослідження фахівців компанії Intel (www.intel.com), до 2012 року число користувачів Інтернет досягне 2 мільярдів, а оборот електронної комерції виросте до трильйона доларів. Подібні дослідження красномовно свідчать про те, що компанія, що не враховує потенціал електронного бізнесу й електронної комерції, може втратити свої комерційні позиції під натиском більш здатних до адаптації в умовах нових реалій ринку конкурентів [4,с.89].

Підбиваючи підсумки вищевикладеного, можна зробити такі висновки, що ресурси Інтернет можуть бути використані в таких напрямках маркетингової діяльності підприємства, як реклама; підтримка ділових зв'язків і зв'язків із громадськістю; підтримка споживачів; просування торговельної марки компанії; стимулювання збуту; вивчення ринку та проведення маркетингових досліджень. Слід підкреслити, що новітні технології дозволяють забезпечити наступні переваги віртуального маркетингу в порівнянні з маркетингом, заснованим на традиційних технологіях: вартість повноцінної рекламної кампанії з використанням Інтернету набагато порядків нижче, ніж із застосуванням інших рекламних носіїв; Інтернет дозволяє повністю автоматизувати процес обслуговування потенційних клієнтів; Інтернет відкриває перед підприємством можливість не тільки організувати ефективний зворотний зв'язок з покупцем і оперативно вивчити його потреби, Інтернет ефективний інструмент для пошуку маркетингової інформації; використання Інтернету значно скорочує накладні витрати по просуванню товарів і послуг зі збереженням необхідної ефективності. Інтернет - технології дають можливість здійснення діяльності поза прив'язкою до конкретної території або локального ринку; організація бізнес-процесу у віртуальному середовищі забезпечує можливість скорочення часу на пошук партнерів, здійснення угод і т.д.; використання Інтернету дозволяє раціоналізувати структуру управління, у тому числі шляхом її стиску по вертикалі, скорочення і об'єднання ряду функцій.

Таким чином можемо дійти висновку, що Інтернет - технології в усе більшій мірі починають використовуватися сучасними компаніями як високоєфективний інструмент маркетингових комунікацій.

Список використаних джерел

1. Алексунин В.А. Электронная коммерция и маркетинг в интернете : Учеб. пособие. / В.А.Алексунин, В.В.Родигина // М.: Изд.-торг. корпорация «Дашков и К°», 2005. — 213 с.
2. Апатова Н. В. Інтернет як фактор глобалізації інформаційної економіки / Н.В. Апатова// Зб. наук. пр. — Донецьк, 2005. — Т.6: Сер.: Економіка, вип.43: Сучасні механізми управління ЗЕД підприємства. — С.282–292.
3. Хабаров В.С. Маркетинг и Интернет / Хабаров В.С., Барвинок А.В., Рамзаев В.М // М.: [ООО «Паритет Граф»], 2001. — 157 с.
4. Богоявленский О. В. Маркетинговые усилия с применением современных информационных технологий и повышение эффективности деятельности предприятий / О.В. Богоявленский // Ринкова трансформація економіки. — Х., 2005. — Вип.9. — С.210–216.

Сінько Я.Р.

студент спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит»
факультету економіки та підприємництва
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ
Науковий керівник:к.е.н. доцент Гофман М. О.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

Розвиток економічної думки України, як і економічної думки загалом, завжди пов'язують із господарською практикою, оскільки економічна думка виникла та розвивалася переважно на основі господарської діяльності, осілості, а також хліборобських занять. В письмових джерелах економічна думка вихідця з країв, що є нині територією України, зафіксована в давньогрецьких повідомленнях про листи послання мислителя зі Скіфії - Анахарсиса. На ці послання посилалися Геродот, Платон, Арістотель, ЛуційАнней Сенека [2]. Анахарсійрозмірковуючи про торгівлю між країнами, застосовував поняття «справедлива ціна». У зверненні до окремих правителів закликав берегти людей, якими вони правлять, засуджував купців за прагнення до наживи, позитивно вважав наявність у скіфів суспільної власності на землю, виступав проти гноблення, обстоював свободу [11, с.751].

В період існування Київської Русі, особливості економічної думки були зафіксовані в «Руській правді» Ярослава

Мудрого (XI ст.), «Повчанні Володимира Мономаха» (XI ст.), «Слові о полку Ігоревім»(XII ст.), літописах XI-XIV ст[1, с. 654].

Розвиток економічної думки набув характерних загальноєвропейських рис і продовжував розвиватися в загальноєвропейському контексті після монголо-татарської навали [8, с.88]. Особливості економічної думки цього часу були зафіксовані в творах І.Гізеля, С. Оріховського та Ф.Прокоповича.

У другій половині XVIII ст. суспільно-економічній думці України були властиві антикріпосницькі ідеї. Відомими постатями цього часу виступали С. Десницький та Я. Козельський. Я. Козельський вважав працю єдиним джерелом багатства; розмежував необхідну і додаткову, працю селянина і ремісника; зазначав, що багатство становить працелюбність людей.

Розвиток економічної думки в Україні в XIX ст. – на початку XX ст. відбувався під впливом історичних та політичних умов. Основними течіями економічної думки були ліберальний та радикальний, які виникли протягом ряду подій – скасування кріпосного права, загострення ідейної боротьби представників різних напрямів суспільно-економічних теорій [8, с. 89].

Характерною рисою творчості всіх українських економістів було зацікавлення історією економічної думки. Так, Г.Цехановецький досліджував економічні теорії А.Сміта і його послідовників, а М.Зібер – теорію Д.Рікардо та її доповнення й розвиток К.Марксом. М. Зібер перший у світовій літературі опублікував майстерний виклад змісту «Капіталу». М. Бунге, працюючи в Київському університеті, 1870 р. видав працю «Основи політичної економії», якою засвідчив відхід Київської школи політичної економії від трудової теорії вартості. Учень і послідовником М. Бунге був Д. Піхно. В опублікованій 1890 книзі «Основи політичної економії» він виклав засади економічної теорії, що розроблялася тоді в Київському університеті [2].

Не менш важливу роль в розвитку економічної теорії відіграв Василь Каразін-український громадський діяч, вчений – енциклопедист, винахідник, засновник Харківського університету (в 1805р.), в якому вперше на теренах Російської імперії вивчалася політична економія. [11, с. 732].І. Вернадський був одним із фундаторів теорії потреб[9, с. 48].Д. Журавський вважав необхідними ліквідацію кріпацтва і надання йому землі без викупу у власність;був прихильником збереження великого поміщицького господарства та його поступового перетворення на капіталістичне[2]. ФранкоІ. – значне місце в його науковій спадщині належить економічним питанням. Франко був популяризатором класичної економічної теорії. Певний час він викладав політичну економію в робітничих гуртках самоосвіти, підготував «невеликий елементарний підручник економії суспільної по Міллю, Чернишевському і Марксу», переклав українською мовою 24-й розділ I тому «Капіталу». [7, с. 38].М. Драгоманов відстоював погляди дрібної буржуазії [11, с. 6].Праці ряду українських економістів стали визначним внеском у розвиток світової економічної науки.

Новаторський характер мали наукові праці М.Туган-Барановського. Він розробив так звану психологічну теорію цінності (вартості) [8, с. 93].П. Чомпа опублікував дослідження «Нариси економетрії і на національній економії вибудованої природної теорії бухгалтерії», яким заклав основи економетрії. Є.Слуцький написав працю «Теорія граничності», став одним із засновників праксеології (науки про принципи і методи ефективної діяльності людей) та нових методів вивчення циклічності економічних процесів.У радянський період значним внеском у розвиток економічної теорії були твори П. М. Першина, Л. І. Кухаренко, А. А. Чухна, А. К. Покритана та інших.

Перші кроки становлення національної економіки України були пов'язані з використанням узагальнених неокласичних теорій ринкової економіки, зокрема, монетаристських. Однак, в силу певних обставин розвитку України, як незалежної держави, перед вітчизняними вченими – економістами постали загальні напрямки розвитку національної економіки з урахуванням історичних та цивілізаційних особливостей України, її національних інтересів у глобальному просторі [3, с. 304].

Вагомий вплив на розвиток української економічної думки мали класична політична економія, західноєвропейський утопічний соціалізм, німецька історична та австрійська суб'єктивно-психологічна школи, марксистська економічна теорія. Під впливом цих напрямів економічна думка України формувалася як своєрідне і самобутнє явище і, що важливо, мала зворотній вплив на світову економічну культуру.

Список використаних джерел

1. Григорука А.А. Основи економічної теорії: політекономічний аспект/ [Палюх М.С., Литвин Л.М., Литвінова Т.Д.]; за ред. Григорука А.А. – Тернопіль: Республіка, 1999. - 252 с.
2. Злупко С.М. Історія економічної думки в Україні від найдавніших часів до початку XX ст. [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: «Наукова думка», 2005. - 672 с. – Режим доступу:http://www.history.org.ua/?encyclp&termin=Ist_ekonomichnoi_dumky_v_Ukr.
3. Золотих І.Б. Історія економічних вчень: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 186 с.
4. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / [С. В. Степаненко, Палюха С. Н. Антонюк, В. М. Фещенко, Н. О. Тимочко]; за ред. проф. С. В. Степаненка. - К.: КНЕУ, 2010. - 743 с.
5. Історія економічних вчень: Підручник / за ред. В.М. Тарасевича, Ю.Є. Петруні - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 352 с.
6. Історія економічних учень: Підручник / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін. – К.: КНЕУ, 1999. - 564 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Історія економічних учень»: підручник/ І.І. Лень, Г.Е. Гронтовська – Рівне: УДУВГП, 2003.– 72 с.
8. Левицький В.О. Історія економіки та економічної думки: Навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Левицький. - Тернопіль: «Видавництво Астон», - 2010. - 172 с.
9. Леонідов І.Л. Історія економіки та економічної думки: опорний конспект лекцій / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. –76 с.
10. Мамалуй О.О. Основи економічної теорії: підручник. / О.О. Мамалуй. - Київ: Юрінком Інтер, 2006. - 479с.

Сірош Оксана Станіславівна,

аспірант Подільського державного аграрно-технічного університету,
м. Кам'янець-Подільський,
Науковий керівник: д.е.н., професор Чикуркова А.Д.

ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗМІН

В сучасних умовах трансформації нашої економіки, реорганізації всієї економічної системи саме проблеми розвитку трудового потенціалу набувають особливого значення і актуальності. У ринковому середовищі економічні зміни відбуваються постійно, що змушує підприємства адаптуватися до нових умов господарювання. Проблема розвитку трудового потенціалу не менш актуальна як на рівні підприємства, так і на рівні окремо взятого працівника. Сьогодні держава практично не гарантує працевлаштування, соціального захисту, професійного росту, підвищення кваліфікації, зміцнення здоров'я, вирішення побутових проблем тощо. Тому основний тягар проблем переміщується саме на рівень підприємства.

Україна значно поступається за рівнем розвитку трудового потенціалу розвинутих країнам. Це проявляється насамперед у зниженні кількісних та якісних характеристик трудового потенціалу, недостатньому фінансуванні трудового розвитку за рахунок усіх джерел (держави, підприємствачи домогосподарства)

Однією з основних причин, які стримують розвиток трудового потенціалу в Україні, є демографічна криза. Демографічна ситуація не може не позначитися на трудових ресурсах, про що свідчать тенденції до скорочення чисельності населення, погіршення його вікової структури на користь непрацездатної категорії, зростання смертності, скорочення середньої очікуваної тривалості життя, загального старіння населення. Відбувається звуження демографічної бази відтворення трудового потенціалу, що приводить до постійного скорочення трудових ресурсів та зниження рівня трудового потенціалу. Але в умовах від'ємної демографічної ситуації, коли збереження, а тим паче, нарощування трудового потенціалу за рахунок збільшення чисельності населення та його працездатної частини стає неможливим, основне навантаження переноситься на фактори інтенсивного розвитку.

Ще однією негативною тенденцією розвитку трудового потенціалу є вимивання найбільш продуктивної частини населення через трудову міграцію. За офіційними даними, Україна втратила в результаті міграційного обміну населенням з іншими державами (переважно осіб молодого та середнього віку) близько 3,5 млн осіб, третину з яких становлять кваліфіковані фахівці. Кожен п'ятий громадянин працездатного віку більший чи менший відрізок часу працює поза межами нашої держави. [1]

Важливою характеристикою розвитку трудового потенціалу підприємств України є витрати коштів на навчання своїх працівників. Розвиток персоналу для підприємства є істотним елементом виробничих інвестицій і нерідко саме підприємства стають найефективнішими виробниками людського капіталу. Інвестиції в персонал, створення умов для професійного зростання працівників та підвищення їх матеріального добробуту дають високу віддачу.

Крім соціально-демографічних факторів, на розвиток трудового потенціалу великий вплив мають економічні чинники. Проблема розвитку і удосконалення трудового потенціалу на підприємстві обумовлена низкою взаємопов'язаних факторів: низький рівень оплати праці, плінність кадрів, низька продуктивність праці. В свою чергу, професійному розвитку трудового потенціалу заважає низький попит на висококваліфіковану працю в умовах тривалого кон'юнктури ринку праці, нестабільність економічного розвитку, відсутність чіткої мотивації.

Саме тому, особливо важливим є не лише формування та збереження, а й розвиток трудового потенціалу.

Чорний С.В. у своїй монографії «Розвиток трудового потенціалу просторових форм організації українського суспільства» справедливо вважає, що основними детермінантами специфіки розвитку трудового потенціалу є можливості трудової діяльності: наявність робочих місць; рівень ділової активності; сприятливе бізнес-середовище для поширення самозайнятості; умови трудової діяльності (рівень матеріально-технічного оснащення, безпека на робочому місці тощо); можливість територіальної мобільності та вибору кращих умов праці; доступ до інформації; формування правової культури; дотримання норм трудового права та ін. [2]

Метою стратегії розвитку трудового потенціалу є забезпечення умов для якісного формування, ефективного використання та розвитку ресурсів праці, подолання й запобігання ризиків руйнування трудового потенціалу, зростання рівня конкурентоспроможності національної робочої сили, накопичення людського капіталу, трудової, підприємницької та інноваційної активності, забезпечення можливостей трудової самореалізації людини [3].

Як бачимо, розвиток трудового потенціалу потребує комплексного підходу: співпраці держави, роботодавця і працівника.

Список використаних джерел

1. Кінах А. Стан та перспективи професійного розвитку трудового потенціалу України : Виступ на Всеукраїнському форумі «Стан та перспективи професійного розвитку трудового потенціалу України» (28 квітня 2005 р., м. Київ) [Електронний ресурс] / А. Кінах. — Режим доступу : hklib.npu.edu.ua/full_txt/V6180502005.doc
2. Чорний Р. С. Розвиток трудового потенціалу просторових форм організації українського суспільства : монографія / Р. С. Чорний. – Львів : ІРД НАН України, 2013. – 327 с.
3. Шаульська Л. В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України: монографія /Л. В. Шаульська; НАН України. Ін-т економіки пром-ті. – Донецьк, 2005. –502 с.